

Utskottet för rättsliga frågor

2017/2007(INI)

22.2.2018

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om friformsframställning, en utmaning på områdena immateriella rättigheter
och skadeståndsansvar
(2017/2007(INI))

Utskottet för rättsliga frågor

Föredragande: Joëlle Bergeron

INNEHÅLL

	Sida
FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION	3
MOTIVERING.....	7

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om friformsframställning, en utmaning på områdena immateriella rättigheter och skadeståndsansvar (2017/2007(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av artikel 52 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för rättsliga frågor (A8-0000/2018), och av följande skäl:
 - A. Friformsframställning (3D-utskrifter) har blivit tillgängligt för allmänheten genom utsläppandet på marknaden av 3D-skrivare för privat bruk. Denna marknad lär dock förbli marginell på medellång sikt, med tanke på kostnaden för skrivare och material, den begränsade kapaciteten hos 3D-skrivare för allmänheten och begränsningarna vad gäller mängden av och egenskaperna hos det material som finns tillgängligt för konsumenterna.
 - B. Framställning av prototyper utgör för närvarande huvudandelen av den produktion som genomförs med 3D-skrivare.
 - C. Förväntningarna är stora inom många områden, t.ex. inom hälso- och sjukvårdssektorn liksom luftfarts-, rymdfarts-, bil-, byggnads-, arkitektur- och designsektorerna.
 - D. Det minskade antalet mellanhänder skulle ge företagen en möjlighet att flytta hem utlokaliserad produktion. Denna återflytt skulle kunna bidra till att behålla mervärdet av produktionen lokalt. Dessutom skulle 3D-utskrifter, genom en minskning av trafiken med varor, samtidigt leda till lägre transportkostnader och koldioxidutsläpp.
 - E. Tekniken för 3D-utskrifter skulle kunna ha en positiv inverkan på tillkomsten av nya arbetstillfällen som är mindre ansträngande och mindre farliga (underhållstekniker, ingenjörer, formgivare m.fl.) och skulle även kunna minska produktions- och lagringskostnaderna (småskalig och individuellt anpassad produktion etc.).
 - F. Tekniken för 3D-utskrifter väcker specifika frågor av juridisk och etisk natur, med anknytning till immateriella rättigheter och skadeståndsansvar, och dessa frågor faller inom utskottet för rättsliga frågor behörighetsområde.
 - G. Tekniken för 3D-utskrifter väcker även frågor om säkerhet, särskilt vad gäller framställning av vapen, sprängämnen och droger, och man bör vara synnerligen vaksam inför dessa former av produktion.
 - H. All tillverkning av föremål genom 3D-utskrifter är inte systematiskt olaglig och alla aktörer inom sektorn ägnar sig inte heller åt immaterialrättsintrång.
 - I. Ur upphovsrättslig synpunkt bör det göras följande distinktioner: Man bör skilja mellan utskrifter i hemmet som är för privat bruk och utskrifter för kommersiellt bruk, men även mellan sådana som tillkommer yrkesutövare emellan och sådana som görs mellan

yrikesutövare och konsument.

- J. Det franska rådet för litterära och konstnärliga rättigheter (*Conseil Supérieur de la propriété littéraire et artistique français*) gör i en rapport om 3D-utskrifter och upphovsrätt bedömningen att ”demokratiseringen av 3D-utskrifter tycks, **hittills**, inte ha lett till några större problem med intrång i upphovsrätten”. Rådet medger dock att ”risken för förfälskningar är störst när det gäller bildkonstnärliga verk”.
- K. 3D-utskrifter leder, genom de steg som ingår i processen, till vad som i branschen har beskrivits som ett slags ”styckning av den kreativa akten” i den mån verket kan spridas i digitalt skick innan det antagit fysisk form, vilket underlättar kopiering av verket och avsevärt försvårar kampen mot förfälskningar.
- L. Då 3D-utskrifter sammanfattningsvis inte har kullkastat grunden för upphovsrätten kan den skapade filen betraktas som ett verk, vilket innebär att den därmed bör skyddas som ett sådant. På kort till medellång sikt kommer den huvudsakliga utmaningen att bestå i att koppla de yrkesverksamma mellanhänderna närmare till skyddet av upphovsrätten.
- M. Det relevanta problemet angående ansvarsskyldighet för framställda varor och de skador som härrör från en fil med säkerhetsbrister skulle, för konsumenternas vidkommande, kunna lösas med hjälp av artiklarna 10 och 14 i Europeiska kommissionens förslag om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll.
- N. Direktiv 85/374/EEG om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister omfattar alla avtal. Det bör noteras att framstegen inom 3D-utskrifter är anledningen till att kommissionen har inlett en översyn av detta direktiv, för att avgöra huruvida det fortfarande svarar mot dagens behov.
- O. Reglerna om övergripande ansvarsskyldighet gäller även för 3D-utskrifter. Ett särskilt ansvarsregelverk skulle dock kunna komma i fråga för skador som orsakats av ett föremål som framställts med hjälp av tekniken för 3D-utskrifter, eftersom det stora antalet inblandade aktörer ofta gör det svårt för den drabbade att fastställa vem som är ansvarig. Genom sådana regler skulle ansvaret på så vis kunna hänföras till 3D-filens upphovsman eller försäljare, 3D-skrivarens tillverkare, tillverkaren av den programvara som styr 3D-skrivaren, leverantören av det material som används eller den person som själv framställt föremålet, beroende på felets ursprung.
- P. Vad gäller specifik användning av 3D-utskrifter i ett kommersiellt sammanhang fastställs reglerna om ansvarsskyldighet i allmänhet genom avtalsförhållanden mellan de berörda parterna.
1. Europaparlamentet understryker att EU, för att förekomma problem med anknytning till ansvarsskyldighet i händelse av en olycka eller vid intrång i immaterialrätten, utan tvekan bör inrätta nya rättsregler eller anpassa de redan befintliga efter det särskilda fallet 3D-teknik. Parlamentet understryker att man i samband med lagstiftningsåtgärder i alla händelser måste undvika att regler överlappar varandra och ta hänsyn till redan påbörjade projekt. Parlamentet tillägger att innovation måste åtföljas av lagar utan att för den skull bromsas eller begränsas av dessa lagar.

2. Europaparlamentet framhåller att man följaktligen måste förbli vaksam avseende vissa frågor såsom kryptering och skydd av filer i syfte att undvika nedladdning och illegalt mångfaldigande av dessa filer eller av skyddade föremål liksom mångfaldigande av olagliga föremål.
3. Europaparlamentet anser att det, även om det är självklart att försiktighetsprincipen bör tillämpas inom sektorn för 3D-utskrifter särskilt vad gäller den utskrivna produktens kvalitet och de eventuella risker denna kan innebära för användare eller konsumenter, skulle vara önskvärt att man planerar för införande av identifieringsmetoder med hjälp av vilka föremål som producerats på traditionellt sätt kan skiljas från föremål som framställs genom 3D-utskrift.
4. Europaparlamentet konstaterar att kontrollen av lagligt mångfaldigande av upphovsrättsligt skyddade tredimensionella föremål skulle kunna underlättas genom juridiska lösningar såsom systematisk visning av en pedagogisk hänvisning till immaterialrätten hos tjänsteleverantörer inom digitalisering och 3D-utskrift, en lagstadgad begränsning av antalet privata kopior av tredimensionella föremål i syfte att motverka illegalt mångfaldigande och rent av införande av en avgift för 3D-utskrifter för att kompensera för den skada som vållats innehavarna av de immateriella rättigheterna på grund av privata kopior som framställs genom 3D-utskrift.
5. Europaparlamentet understryker dock att man inte bör bortse från tekniska lösningar som i dagsläget inte är tillräckligt utvecklade såsom inrättande av databaser över krypterade och skyddade filer och utformning av skrivare som är uppkopplade och utrustade med ett system som kan förvalta immateriella rättigheter.
6. Europaparlamentet beklagar att inget av dessa tillvägagångssätt för egen del, i detta skede, är verkligt tillfredsställande i sig.
7. Europaparlamentet beklagar att kommissionen inte har sett över direktiv 2004/48/EG under denna mandatperiod, såsom den tillkännagett att den skulle göra, utan har begränsat sig till att lägga fram icke bindande riktlinjer utan att komma med förtydliganden om specifika frågor med anknytning till tekniken för 3D-utskrifter. Parlamentet välkomnar likväl de åtgärder som kommissionen tillkännagav den 29 november 2017 i syfte att stärka skyddet av immateriella rättigheter.
8. Europaparlamentet uppmanar följaktligen kommissionen att på ett övergripande sätt beakta samtliga aspekter av tekniken för 3D-utskrifter vid genomförandet av de åtgärder som anges i dess meddelande (COM(2017)0707). Parlamentet understryker betydelsen av att koppla de yrkesverksamma aktörerna till detta arbete.
9. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att noggrant undersöka frågorna om skadeståndsansvar när det gäller teknik för 3D-utskrifter, i synnerhet med anledning av utvärderingen av hur rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister fungerar.
10. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att undersöka möjligheten att utarbeta en skadeståndsordning för skador som inte omfattas av direktiv 85/374/EEG.

11. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen och medlemsstaterna.

MOTIVERING

Tredimensionella utskrifter (eller 3D-utskrifter) föddes som ett experiment under 1960-talet. Denna teknik, som härstammar från Förenta staterna, gjorde sitt intåg i industrin i början av 1980-talet.

3D-utskriftena började utvecklas samtidigt som 3D-skrivare introducerades på marknaden och aktörer dök upp som erbjöd både digitala modeller och tjänster för 3D-utskrifter.

I praktiken är 3D-utskrifter ett samlingsnamn som omfattar flera olika tekniker som gör det möjligt att utifrån en digital fil och med en 3D-skrivare tillverka fysiska objekt i olika material. De togs ursprungligen fram för att man skulle kunna tillverka prototyper, och detta ändamål är fortfarande dominerande på marknaden för 3D-teknik.

Allmänheten fick tillgång till denna teknik när 3D-skrivare som var avsedda för privatpersoner släpptes ut på marknaden, men denna marknad är fortfarande marginell och lär förbli det på medellång sikt, med tanke på begränsningen av det material som finns tillgängligt för konsumenterna. I dag består 99 % av de objekt som skrivs ut av samma typer av material, dvs. plast, harts och metall. En av de största utmaningarna för 3D-sektorn kommer att vara att kombinera flera material.

Utvecklingen av tjänster för utskrift på distans, som ibland är kopplade till en plattform för utbyte av 3D-filer online, möjliggör i gengäld för vem som helst att skriva ut ett föremål i 3D med en kvalitet som är klart överlägsen den som kan uppnås med en apparat i lågprissegmentet. Med fler och fler 3D-skrivare vid utbildningsinstitutioner och i gemensamma arbetsutrymmen (så kallade fab labs) främjas likaså allas tillgång till denna teknik. I dag finns denna teknik vid de flesta ledande industriföretag eftersom dess användning har en positiv inverkan på innovation och på miljön.

Förväntningarna är redan stora inom hälso- och sjukvårdssektorn, där denna teknik skulle kunna tillämpas vid produktion av proteser, tandimplantat, mänsklig hud och rent av organ (så kallad bioskrivning) och särskilt en njure etc., men även inom rymdfartssektorn, för vilken tillkomsten av lättare komponenter möjliggör lägre bränsleförbrukning, besparingar och miljövänlighet. Airbus arbetar t.ex. för närvarande med ett experimentflygplan med inte mindre än 1 000 komponenter som skrivits ut i 3D. Bilreservdelsindustrin såväl som leksaksindustrin och vitvaruindustrin är också mycket intresserade av utvecklingen av denna teknik. Slutligen används 3D-utskrifter och 3D-skannrar dessutom i allt större utsträckning vid museer för restaurering av historiska föremål och i forskningssyfte, i synnerhet inom arkeologi.

EU har slagit fast att denna teknik är ett prioriterat teknikområde. Kommission lyfter i sitt diskussionsunderlag om hur vi bemöter globaliseringen (COM(2017)0240) fram den som en av de viktiga faktorer som kommer att leda till en förändrad industri.

Eftersom 3D-utskrifter gör det möjligt att anpassa produktionen efter efterfrågan skulle de kunna medföra många fördelar för företagen, bland annat en mindre krävande logistikkedja och en minskning av lager- och transportverksamheten men också en minskad miljöpåverkan

och minskade kostnader för försäkring av varorna, utan att förglömma den fördel som detta kan innebära när det gäller att flytta hem arbetstillfällena.

Immaterialrätt

De juridiskt sakkunniga anser att 3D-utskrifter inte har omkullkastat upphovsrätten. Den skapade filen skulle betraktas som ett verk och skulle följaktligen skyddas som ett sådant. Det är dock rimligt att vänta sig framtida problem avseende upphovsrätten när 3D-utskrifter kommer att ske i industriell skala. Den kommande översyn av direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter som kommissionen tillkännagav inför den här mandatperioden kommer att vara särskilt viktig i detta avseende, framför allt om den åtföljs av icke bindande lagstiftningsåtgärder avseende spridning av information om ämnet.

Men det skulle dock förefalla klokt att skilja mellan utskrifter i hemmet som är för privat bruk och utskrifter för kommersiellt bruk, men också mellan tillhandahållande yrkesutövare emellan respektive mellan yrkesutövare och konsumenter.

Skadeståndsansvar

Åtskillnader tycks även vara relevant vad gäller diskussionen om aspekter med anknytning till skadeståndsansvar. På så vis skulle exempelvis frågan om ansvarsskyldighet för framställda varor och de skador som härrör från en fil med säkerhetsbrister, för konsumenternas vidkommande, kunna besvaras med hjälp av artiklarna 10 och 14 i Europeiska kommissionens förslag ”om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll”. I gengäld kommer direktiv 85/374/EEG om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister att kunna omfatta alla avtal.

Frågan om skadeståndsansvar är vanligtvis inte harmoniserad, utan omfattas av nationell lagstiftning. Unionslagstiftningen begränsar sig till mer specifika regler såsom skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister. Det kan vara svårt för någon som lidit skada på grund av ett 3D-utskrivet föremål att fastställa vem som är ansvarsskyldig. Reglerna om övergripande ansvarsskyldighet kan faktiskt göra det möjligt att fastställa vem som är tillverkare av 3D-skrivaren, vem som är tillverkare av den programvara som styr 3D-skrivaren och vem som framställt föremålet. Föredraganden uppmanar kommissionen att vara särskilt vaksam vad gäller ansvarskedjan och fastställandet av vem som är upphovsman i syfte att avgöra om det allmänna ansvarsregelverket kan förbli tillämpligt eller inte.

Det säger sig självt att försiktighetsprincipen bör tillämpas inom sektorn för 3D-utskrifter, eftersom det kommer att dröja många år och krävas mycket kunskap innan en produkt av god kvalitet som inte utgör en fara för användaren eller konsumenten kan tillverkas. För att förekomma problem med anknytning till ansvarsskyldighet i händelse av en olycka eller vid intrång i immaterialrätten kommer det utan tvekan att krävas att vi inrättar nya rättsregler på EU-nivå eller anpassar de redan befintliga efter det särskilda fallet 3D-teknik.

Vi ser i dag flera olika lösningar på hur man kan hantera frågorna om immaterialrätt och skadeståndsansvar: inrättande av en global databas över föremål som kan skrivas ut i syfte att kontrollera mångfaldigandet av tredimensionella föremål som skyddas av upphovsrätten, inriktning på lagstadgade begränsningar av antalet privata kopior av tredimensionella föremål i syfte att motverka illegalt mångfaldigande och införande av en avgift för 3D-utskrifter i

syfte att kompensera för den skada som vållats innehavarna av de immateriella rättigheterna på grund av privata kopior av föremål i 3D. Inget av alternativen är i sig självt helt tillfredsställande.

I vilket fall som helst måste man i samband med lagstiftningsåtgärder undvika att regler överlappar varandra och ta hänsyn till redan påbörjade projekt. Innovation måste åtföljas av lagar utan att för den skull bromsas eller begränsas av dessa lagar.